

TANÍTÓK LAPJA

TANÜGYI ÉS GAZDASÁGI UJSÁG

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre 120 L. Félévre 60 L.

Negyedévre 30 L.

||||| Egyes szám ára 4 Leu. |||||

Felelős szerkesztő és kiadó:

GYERKES MIHÁLY

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Str. Mihalu Uiteaz (Király-u.) 3.

Megjelenik két hetenként.

Hirdetések díja soronként 4 Leu.

A nagygyűlés.

Április hó 25-ére általános tanítói nagygyűlés tartására hívunk benneteket Udvarhely-vármegye területén állami, felekezeti és esetleg más jellegű elemi népiskoláknál, tanítóképzőnél és polgári iskoláknál működő tanítótársaink és meghívjuk ugyanerre a gyűlésünkre a csatolt területeken működő többi magyar tanítótestvéreink kiküldött megbízottait, avagy önként idejönni szándékozó érdeklődőit, szintén ugyanazzal a bizalommal.

Értekezlet ezen összejövétel címe és jellege, amely hívátva van megszervezni az előterjesztendő alapszabályok alapján az „Udvarhelymegyei Általános Tanítóegylet” tanítótársadalmi szervezetünket; és amelynek alapján beindítjuk minden vármegyében a megszervezés akcióját.

Általános irányadó elveink, hogy a vármegye mindenik tanítója, akinek közvetlen felettes hatósága a vármegyei kir. tanfelügyelő, az általános tanítóegyesületnek kötelezett tagja legyen; akik pedig egyházi igazgatás alatt állanak: önkéntes jelentkező belépéssel szintén vállalhatnak tagságot, az alapszabályok szerint élvezve az egyesület jogait s teljesítve a kötelezettségeket.

Az egyesület tagja lesz — amennyiben úgy határoz — az Erdélyi Általános Tanítóegyesületnek, azonban saját ügyeiben autonómiusan jár el; s miután itten a magyarnyelvű iskolák tanítói vannak jó nagy többségben, tanácskozási és ügykezelési nyelve is magyar lesz; az Erdélyi Tanítóegyesülethez szóló felterjesztései azonban román nyelven eszközölközhetnek.

A vármegye négy járásában négy fiókkör

szevezése ajánlatos, s ezek mindömben a megyei egyesület irányítása alatt állanak, amelyeknek a kiküldendő választmány ad az egész vonalon életet.

Régen nélkülözött szervezetünk: tanítóegyesületünk újra való megszólaltatásáról, akcióba hozásáról van szó. És ez a szó nem pusztá bemonadás, ez az akció egy életet jelent úgy a tanítói közéletben, mint a székely népünk köztársadalmában. Tényekre hivatkozom, amelyek e vármegye tanítóikarának alkotási büszkeségei és mindenkorra fényes lapjai a tanítói tevékenységnek. A budapesti Ferencz József Tanítók Háza alapkövét e tantióegyesület tette le, mikor az alkotni vagyó, de tanácstalanul álló országos segélyegyesület: az Eötvös Alap részére, felküldötte Tanítók Háza építése céljára és részére 2000 K.-t kitévő összes vagyonát. A jó példaadás mérhetetlen hatással volt, rövid néhány év elteltével az Eötvös-alap tulajdona lett a mai Tanítók Háza.

Az 1907. évi XXVI. és XXVII-ik törvény-cikkének nemcsak indítványozó előmunkálatait, de a kész törvényjavaslatok helyes irányban való módosításait is a vármegyei törvényhatóságok révén befolyásolta.

Törvényhatósági bizottságainkban sok időn át nem volt egyetlen tanító, mint képviselő, az eleven étellel dolgozó tanítóegyesület kivivta, hogy minden járásból 3—4 tanító került be a törvényhatóságunkba.

Gazdasági téren a hitel- és fogyasztási szövetkezetek, az állattenyésztés és gabonatermelés, gazdasági hozamok, termelések értékesítése messzire kiterjedő mozgalmának szárnyrakelése, a lelkesedések beindítása mind-mind a tanítóegyesület szivéből nyerték az életre-keltő szikrát és a kitartásra való táplálkozást

Azt a nivót, azt a tettekre kész alkotó munkásságot, mely folyt ezen egyesület életében, bámulva csodálták a szomszédos vármegyék tanítói és ezen egyesületet, mint a tanítóegyesületi működés és alkotások mintaképet állították előtérbe: a végbement nagyarányú munkálkodás folytán.

A tevékenységek gyönyörű eredményeit sorakoztathatnám továbbra is, azonban a céloom nem a múltban teljesített működések előtárása; e pár eredményt is csupán azért említem, hogy szikrát gyujtsak mindenik tanító társam szívében s utat mutassak, hogy nekünk; itt élő tanítóknak egyetemlegesen össze kell fogjunk és harcba induljunk; a sötét kulturátlanság ellen; hogy letörjük az önzésnek a közérdek fölé való kerekedését; megbecsülést szerezünk a tisztességnek; odavive a kielégítéseket, hogy mindnyájan nyelvünkben, szokásainkban, vallásainkban, mint itt élő és jövő megélhetésünket is állandóan itt kereső állampolgárok, akadálytalanul nyerjünk e hazarészben boldogulást. Ezek a mi őszinte vágyaink.

Átkos üszköt dobtak azonban közénk, hogy a tanítók egymást egyék, marják, mint éhes farkasok, s fájdalom, sokan fel is ültek ezen szólamos tévutra vezetésnek, s gondolkodás, megfontolás nélkül követik a vesztükre vezető tanácsokat.

Ha a múltban vezérszerepet vitt e tanítóegyesület, irányító munkát tudott kifejezni minden általa képviselt téren: úgy sokszorosán elhivatott most, hogy erejével, akarásával, helyes munkakört állítson be Erdély-Bánát egész magyar tanítóikarának. Nem elernyedni, de szervezkedni, tömörülni, egységet alkotni, nagy problémáinkat valóság elé vinni, legyen a jövőbeni legsürgősebb teendőnk. Ezért dolgozunk, küzdünk és el nem lankadunk. Hívjuk egyesületi szervezkedésre összes tanító társainkat!

E gyűlés legyen a magva, kiinduló pontja az Erdély-Bánáti magyar tanítók megszervezendő nagygyűlésének is. **Gyerkes Mihály.**

Az utolsó óra

cím alatt a »Tanítók Lapja« f. é. 3. számában közölt cikkemet Sulyok István, püspök ur volt szives figyelemre méltatni, s arra e lap 5. számában »Látszat és lényeg« cím alatt válaszolni.

A személynek és hivatalnak egyaránt kijáró tisztelettel s az ügy komolyságára figyelemmel a »Látszat és lényeg«-re azon óhajtás mellett teszek megjegyzéseket, vajha az eszmecsere a megérítés és megoldás útjára vezetne bennünket!

Azt, hogy a tanítói fizetések megállapítása és végrehajtása ellen felebbezésre utasította az egyháztanácsokat, azzal indokolja a püspök ur, hogy a közigazgatásnak az egyház önkormányzatába beleavatkozása jogsérelem, mert az E. T. I. t.-c. 14. §. c. pontja szerint »a tanítók javadalmának megállapítása az egyházközség jog és hatáskörébe tartozik,« s rajta kívül »senkinek, magának az államhatalomnak sincsen joga sem tanítói, sem más nemű fizetések megállapítására.«

Mi tanítók, egyházunk autonómiájának értékét nagyra becsüljük, s azt nemcsak tanítjuk, hanem minden erőnkkel védelmezzük is, ha a küzdelemben a mi segítségünkre szükség van; de ennek az alkotmányvédelemnek nem szabad a tanítók hátán, a tanítók kárára történnie.

A püspök ur cikkének egy másik helyén szószerint ez áll: »Szerintem is minden kérdésen felül álló joga az államnak, hogy a tanító fizetéseket szabályozza, sőt a hitfelekezeti iskola fentartókat az általa megállapított járandóságok biztosítására utasítsa.«

Ez a két aláhuzott kitétel egymást cáfolja, tehát vagy az egyik, vagy a másik állítás marad meg. Itt keressük a találkozó pontot az egyház és az állam között!

»A tanítók javadalmának megállapítása az egyházközség jog és hatáskörébe tartozik.« Helyes: Megállapítja az egyházközség az E. T. VI. t.-c. 34. §-a alapján, mely határozottan kimondja, hogy ref. felekezeti tanítók fizetése nem lehet kevesebb, mint a hasonló fokozatú állami tanítóké.

Ha tehát az állam a tanítók fizeteshátralékát, vagy különbözetét végrehajtás útján is beszedi, akkor lényegileg saját egyházi törvényünk egy határozott rendelkezésének szerez érvényt.

Hogy azután az egyház a saját törvényében megszabott s az államkormány által folyósítani rendelt tanítói járandóságokat naturálékkal, egyházi adóból, kölcsönből, vagy államsegélyből fedozik-e, arról gondoskodni már igazán és egyedül az iskolafentartó kötelessége.

Amint tehát az egyház főhatóságai a tanítók fizetésének mérvéről tudomást szereztek, az lett volna legelső feladatuk, hogy az E. T. általam idézett §-ának folytatólagos rendelkezését az államsegély megnyerésére nézve érvényesítsék, nem pedig az, hogy az államhatalomnak a tanítók megélhetését biztosítani kívánó intézkedése ellen felebbezésre utasítsák az egyházakat,

Tanító urak figyelmébe! Ujból kaphatók: Az állam magy. tannyelvű elemi iskolák részére I., II., III. és IV. oszt. olvasókönyv. Felekezeti iskolák részére: I., II. és III. oszt. engedélyezett olvasókönyv. Európa, Románia térképe. Románia Földrajza és Történelme. Román-magyar szövegű rendtartási naplók és régebbi Értesítő könyvecskék. — Odorheiu-Székelyudvarhely. Tisztelettel: **Z. Székely János** könyvkereskedése.

hiszen mindnyájan tudjuk, hogy a magyar kormány teljesen egyenlő összegben fizette valamennyi felekezeti iskola államsegélyét, sőt államsegélyt adott a megkívánt minősítéssel nem bírt, görögkeleti román papoknak is, ha tényleg működtek. Ha a kormány a segély kiutalást megtagadta, vagy az egyházi főhatóságokat pusztán ígéretekkel bocsátotta el, más utat kellett volna keresniök a kormány intézkedésének megelőzésére, s a tanítók elképzelhetetlenül nyomorult helyzetének enyhítésére.

Amikor a kormány a lelkeszek — egyébként alalmazna számba menő — államsegélyét följajlotta, azt mondhatta volna a hivatalos egyház: köszönöm, kormány, de míg tanítóimnak nem adsz államsegélyt, addig én ezt a papok részére el nem fogadhatom, hiszen ők tagadhatatlanul jobban vannak ellátva, mint a tanítók, míg hitvallásos iskola nélkül a pap munkája meddő marad. A türelemre intés már késő, mert az a betevő falattal és az utolsó szál inggel együtt elfogyott, s most már a fél meztelen, éhes gyomor korog bele a türelem csendjébe.

Hiveink szűkkeblősége nem csak itt-ott, hanem csaknem mindenütt megállapítható. Nem speciál a tanítók fizetése ellen szól sok helyen a nép, hanem a sok egyéb suly mellett vállára nehezedeó egyházi terhek. u. n. egyházi adók nagysága ellen. Ennek okát a háboru és a kommunizmus hatásán kívül főleg az elődök egy végzetesen hibás felfogásában kell keresnünk. Mit tettünk ugyanis a múltban? Eltekintve attól, hogy egyházaink egy része minden mélyebb utógondolat nélkül átadta iskoláit az államnak, másik része nem a hivesek áldozatkészségére, hanem a kényelmes államsegélyre alapította iskoláinak jövőjét, s így az adózástól egyébként is idegenkedő népünket hozzá szoktatta ahhoz, hogy helyette más tartson fenn neki iskolát. Hogy azután az államsegélyként élvezett összeg valamikor egész terhével a nyakába szakadhat, és hogy az államsegély révén mit biztosít esetleges változásokor a kormánynak, s mit veszít vallásos belső melegségéből az iskola, azzal nem törődött. Ennek következtében népünk ma nem érzi át azt a felemelő tudatot: az iskolát én tartom fenn, az iskola az enyém! Ez a mai viszonyok között az egyház testén a legfájóbb seb.

De most már hasztalan kesergünk az elhibázott multon. Most új alapokra fektetett intézkedések szükségesek, ha iskoláinkat, tanítóinkat megakarjuk tartani. A legbiztosabb alap a hivesek áldozatkészsége, de erre újra nevelni kell az embereket, s új nevelés csak a távol jövőben érezteti majd hatását.

Nincs más eset, mint hogy egyházunk vezetői minden erőt, módot és eszközt használjanak fel a tanítók államsegélyének sürgős kikényszerítésére, vagy keressenek bölcsességük szerint forrásokat a fizetés kiegészítésére, mert az utolsó óra csakugyan elérkezett. És nem lehet kárhozható a tanítósságot, ha végső vonaglásában olyant cselekszik, amit normális viszonyok között nem vártak volna tőle. A jóllakott nem hisz az éhcsnek, de az éhes igen, mert tudja mi az. Ne kicsinyeljük tehát a bajt, mely tanítóink a nyomasztó hely-

zet teremtette elkeseredésében rejlik. Egyházunk, iskoláink jövője siratja meg, ha a végső pillanatban meg nem értjük egymást és nem sietünk sürgősen tanítóink megmentésére.

Szíves örömmel veszem tudomásul társaim nevében is Sulyok István püspök urnak a tanítók iránt kifejezett jóindulatát és kérem, hogy azt siessen minél előbb tettekre váltani. Én örülnék legjobban, ha a tervbe vett s a tavasz folyamán megtartandó tanítógyűlésen az elkeseredett tábornak hirdetném: ne keseregjete, im, megvagytok mentve. Egyházi vezetőségünk, s kormányunk megtalálta a megértés tisztességes útját! Menjetez haza békével, vagyéte fel kiutalt fizetéseteket. tartsátok jól, ruházzátok fel sokat éhezett lerongyolódott családokat s dolgozzátok tovább a régi hűséggei és buzgalommal az Isten dicsőségére, a haza üdvére, népünk boldogulására! Óh, vajjon lesz-e én valamikor ilyen boldog?!

Szinérváralja.

Fábián István,
a nagybányai ref. egyházmegyei
tanítóegyesület elnöke.

Tanítóegyesületi élet.

Meghívó. Udvarhelyvármegye területén állami, felekezeti és más jellegű iskoláknál működő tanítókat, képezdei és polgári iskolai tanárokat, a tanfelügyelőségi tisztviselői kart és óvónőket, valamint a csatolt területeken működő tanítóegyesületek kiküldötteit, önkéntesen érdeklődő tanítóit az *Odorheiu — Székelyudvarhelyen 1922. évi április hó 25-én d. e. 10 órakor*, a vármegyeház gyűléstermében tartandó szervezkedő tanítógyűlésre, — megbízásunk alapján — tisztelettel meghívjuk.

Odorheiu — Székelyudvarhely, 1922 április hó 3.

Györkes Mihály
áll. isk. igazgató.

Szabó János
áll. isk. igazgató.

Kinda György
áll. isk. tanító.

Tárgysorozat.

1. Az értekezlet megnyitása.
2. Körelnök és jegyző kiküldése.
3. Tanítóegyesületünk szervezkedése és az ezzel kapcsolatos teendők. Előadó: Györkes Mihály.
4. Az ideiglenes elnökség megválasztása.
5. Alapszabályok letárgyalása és megállapítása.
6. Tanítók Bankja és részvény aláírás ismertetése; kapcsolatosan a Tanszergyár, könyvkiadó vállalat létesítésével. Előadó: Vida Mózes.
7. Indítványok.

Tanítók Bankja.

Az erdély-bánsági tanítók gazdasági téren való érvényesülésének alapvető indítását jelenti azon nagyértékű, actio, amelyet az Erdélyi Általános Tanítóegyesület vezetősége alábbi felhívásában kiadott.

A tanítók bankjának megindításáról, illetve az

tvett Zorile banknak előbb egymillió, folytatólagosan ötmillió leu alaptőkére való kifejlesztéséről szól.

A tanítók anyagi segítése, főképen azonban a tankönyv iradalom és tanszerkészítés alapvető buzdítása, az összes iskolai és tanítói szociális érdekek felkarolása az alakulás főcélja, s így megvalósítva látjuk mindazon tervezetéseinket, melyeknek többször adtunk már hangot lapunkban is. És pedig azon egészséges felfogás révén, hogy minden vármegye székhelyén, ahol az érdekeltség ezt kívánja, a viszonyok által jelzett s megengedett expositurákat fog létesíteni.

A részvényjegyzés mentől tömegesebb sikere érdekében közöljük ugy az alapítási tervezetet, mint az intézkedésnek idevonatkozó kísérő iratát, azzal, hogy részvényjegyzési aláírási ív minden vármegye tanfelügyelői irodáiban van, s vagy ott, esetleg más megbízott ivtartóknál (szerkesztőségünkben is van egy ív) tegyék meg sürgősen kartársaink részvényjegyzéseiket, amint azt az utasítások mondják. Kimaradni ezen messze kiható actióból igen nagy elmulasztás lenne, mert saiat úgyveink, vágvakozásaink életrekeltéséről van szó. Támogassuk hát mindnyájan, az itt következő utmutatás, felhívás alapján: »Tanítók Bankja Részvénytársasága« alakulását.

Kollega úr!

Ami kittizött tanítói céljaink közül még csak egyet látunk megvalósítva.

Ez a megvalósítás a »Banca Invătătorilor« részvénytársaság Cluj. Igaz, hogy a »Banca Invătătorilor«-nak jelenleg csak 15000 Leu alaptőkéje van, vagyonösszege pedig meghaladja a 100.000 Leu összeget.

De hármily kicsi is ez, a miénk és büszkék vagyunk rá, mivel mások ennyit sem tudtak megvalósítani.

Most, hogy megvan, csak tőlünk függ, hogy az alaptőkét felemeljük, amelynek felemelése nagyon sokban hozzá fog járulni ezen intézmény megszilárdítása és megnagyobbodásához, hogy ezután ez is rendről rendre megvalósíthassa a követendő szép és hasznos célokat.

Biztos a reményünk, hogy támaszkodva azokra a sokatmondó bizonyítékokra, amelyeket a Kollegák szolgáltatnak az áldozatkészségük által, amelyet a »Fondul Gheorge Lazăr« és »Banca Invătătorilor«-nál mutatnak fel, s amelynél fogva reményünk arra van szánva, hogy hozzájáruljunk nemcsak a tanítóság szervezete megszilárdulásához, hanem a Kollegáink egyéni segítségéhez is, irántunk ugyanazon buzgóságot fogják tanusítani, ha nem többet.

Ismerve és mérlegelve az érdektelen munka készségét, amit minden körülmények közt kimutattak, mikor a népnek a javára szükség volt azon munkálatokra, bátorkodunk megkíldeni ezen Kibocsátási-ívet azzal a kéréssel, hogy szíveskedjenek aláírni személyesen a »Banca Invătătorilor« néhány részvényét és az ismerőseik közül más személyeket is megnyerni, akik részvényt jegyezzenek és fizessék be ezen banknál.

A részvények fizetési feltételei — amint a Fel-

hívásból látjuk — nagyon könnyűek, s így ajánljuk mindenkinek ezt a legjobb alkalmat, hogy jövedelméből valamit megtakaríthasson. E mellett a »Banca Invătătorilor« a közel jövőben olyan kedvező állapotban lesz, hogy a részvényeseinek kedvezményeket adhat akár ruhaneműeknek nagyon leszállított árban való beszerzésénél, akár a fürdő és nyaraló helyeken szerzendő pavilonokban leendő elhelyezésüknek azoknak, akiknek gyógykezelésre vagy esetleg másra is van szükségük.

Tekintettel a fentiekre, reméljük, hogy a mellékelt Felhívást új részvényesek aláírásaival telve küldik vissza és szép összeg kíséretében, mely az első aláírás részletének összege.

Ezek vétele után, azonnal küldeni fogjuk minden részvényes számára az ideiglenes részvényt, a melyben a befizetett részleteket is nyugtáznunk fogjuk.

Tájékoztatásuk végett még a következőket közöljük: A küldött Felhívások a »Banca Invătătorilor« részvénytársaság — Cluj, Piața Stefan cel Mare No. 21. címre küldendők vissza a részvények számlájára f. évi Április 15–30 közt beszedett összegekkel együtt.

Az aláírási felhívások és iverk, amelyekre aláírások vannak, felbélyegezve a Cluj-i törvényszéknek kell elterjesztenünk, tehát, hogy takarékoskodhassunk a bélyegekben, szükséges, hogy egy és ugyanazon ívet minél több egyén írja alá.

Részvény aláírás más személyektől is elfogadtatik, kik nem a tantestülethez tartoznak, de nem jelentékeny összegekben, mert ez spekulációra vezethetne.

Azoknak, kik hatóságok vagy intézmények nevében irnak alá részvényeket, gondoskodniuk kell, hogy a jogos aláírás mellé hivatali pecsétet is tegyenek.

Minden aláírási felhíváson fent az első oldalon, az üres helyen, olvashatóan a név irandó, a személy vagy intézmény lakhelye és megyéje, aki az aláírások és az összegek gyűjtéséről gondoskodik.

Felhívások és Aláírási-iverk az országbeli összes tanfelügyelőségeknél vannak elhelyezve.

Cluj, 1922 február 20-án.

Traian Suteu,

»Az Asociația generală a invățătorilor ardeleni« elnöke.

Olvashatatlan aláírás,

Boieriu,

»Banca Invățătorilor« igazgatóságának elnöke.

»Banca Invățătorilor« igazgatóságának titkára.

„Banca Invățătorilor“ — „Tanítók Bankja“ R.-t.
Cluj-Kolozsvár.

Aláírási felhívás és Részvényaláírási ív.

1. Az 1921 december 18-iki rendkívüli közgyűlés határozata alapján »Zorile« hitel és gazdasági egyesület részvénytársaság Mărgău-ban, átalakult a »Banca Invățătorilor« részvénytársasággá Cluj-i székhellyel.

2. A »Banca Invățătorilor« főcélja a gazdasági és hivatalos egyetemleges szellemnek fejlesztése a tanítók közt.

A társaság célja különösen:

a) hogy a tanítók és más polgárok közt a gaz-

dasági szellemet fejlessze és biztos hitelt szerezzen, a bankosztály által, amely az érvényben levő kereskedelmi törvény 258. és 259. §. szerint mindennemű ügyekkel foglalkozhatik;

b) hogy Clujban saját nyomdát szerezzen be, amely az »Invătătorul« folyóirat kiadását, a tanítók által írt kézikönyveket, az iskolák részére szükséges nyomtatványokat, valamint egy jó néplap kiadását is megkönnyítse;

c) hogy Clujban egy központi könyv- és papirkereskedést létesítsen és tartson fent — fiókintézetekkel a megyei székhelyeken — amely által az összes iskolákat a szükséges könyvekkel és tanszerekkel lássa el;

d) hogy a tanítóknak és rényvényeseknek a kölcsönös segélyezését megszervezzék halál vagy betegség esetére;

e) hogy néhány fürdő és nyaraló helyen a beteges tanítók és rényvényesek számára pavilonokat szerezzenek és rendezzen be;

f) hogy segélyezze az Asociația Invătătorilor transilvăneni, bănățeni și ungureni által fenntartott intézeteket és azokat a »Fondul Gheorghe Lazăr« által fenntartott intézeteket, különösen a Cluj, Arad, Satu-Mare és Temesvári stb. Tanítók-házát.

A tanítóknak a részvénytársasággal való érintkezésük megkönnyítése végett az összes megyei székhelyeken és fontosabb központokban fiókintézetek és képviselőtelek fognak létesíttetni.

3. A fennebb említett célok megvalósítása végett a jelenlegi 5000 leu alaptőke 5,000,000 leura emeltetik fel és ezt több részvény kibocsátása által tartjuk elérhetőnek.

4. Mint első kibocsátás 1000000 (egymillió) leu összeg állapítatik meg, 4000 (négyezer) db. részvényre felosztva mindegyik 250 (kettőszázötven) leu névértékben, amelyek a tanítókra vonatkozólag elsőbbséggel bocsátatnak aláírásra.

A »Zorile« által kibocsátott régi részvények bármilyen értékben, 25 leuyi névértékkel, 10—10 darabonként egy-egy 250 leu-s új részvényben fognak egyesíttetni.

5. A tartalék alapok és a butorok (amelyek már törlesztve vannak és nincsenek bevezetve a mérlegbe mint vagyon) mivel a volt »Zorile« társaság részvényeseinek tulajdonai voltak, felszámíttatnak, mindegyik részvényesnek az őt illető arányos részt kiadva 28—28 leu részvényenkénti készpénzben vagy új részvényben.

Az 504 leu 60 bani nyugdíjalap a volt tisztviselők tulajdona lévén, közöttük osztatik szét.

6. A régi részvényesek jogainak rendezésére utolsó határnapul 1922 március 10. napját tűzük ki, mindaddig, amíg állapotukat nem rendezik őket úgy tekintjük, mint akik a részvényesek közül kiléptek, illetményeik mint letétek lesznek kezelve a »Banca Invătătorilor«-nál, ezek felett bármikor rendelkezhetnek.

Az új részvényeseknek mint utolsó aláírási határidőt 1922 április 15. napját tűzzük ki.

7. Az új részvények aláírása, ezen »Aláírási fel-

híváshoz« csatolt iven történik és egyszerre az aláírással a »Banca Invătătorilor« részvénytársaság Cluj, Piata Stefan cel Mare Nr. 21. pénztárába fizetendő be minden részvény után 25—25 leu, mint értékének 10% a, és 15—15 leu mint egy részvény után részvénykibocsátási költség,

8. A következő részletek az aláírás bezárása után következő hónapok 20—30-ika közt fizetendők be, minden részvény után 25—25 leu, a 250 leu befizetéséig.

A részvényeseknek azonban jogukban áll egyszerre több részletet vagy az egészet is kifizetni.

9. A kifizetett részletek ideiglenes címen nyugtázandók, a végleges részvények pedig csak az összes részletek lefizetése után adatnak ki.

A határidőre be nem fizetett összegek után 8 %-os késedelmi kamat fog számíttatni és beszedetni.

Az a részvényes, a ki a részletek fizetésével késedelemben van s a ki 2 (két) felhívás után sem fizet amely az »Invătătorul« folyóiratban nevének és részvénye számának közzététele által történik, a 3. (harmadik) felhívás után pedig, amely nevére szóló ajánlott levél által történik, nem fogja befizetni a hátrálékos részleteket, 30 napi határidő alatt elvesziti a részvényes jogát és az ő általa befizetett összegek pedig, a részvénytársaság tartalékálapjába folynak. Az ő részvényei helyébe az igazgatóság új részvényeket fog kibocsátani és elhelyezni.

10. Az új részvényesek az aláírt részvénytőlke 10 %-ának aláírása és befizetése által az összes jogoknak az élvezői lesznek — amelyek az alapszabályok szerint — a régi részvényeseket megilletik.

11. A társaság ideiglenesen egy igazgatóság által vezetetik, amely egyelőre 11 tagból áll és a felügyelő bizottság, amely 5 tagból áll. Az első rendes közgyűlés, amely 1922. év 3.ik évnegyedében tartatik, az Erdélyi tanítók kongresszusával egyszerre 22 tagból álló igazgatósági tanácsot választ, minden megyének 1-1-et számítva, az illető megyebeli részvényes csoportja által ajánlva, az igazgatóság vagy felügyelő bizottság mellé.

12. Az igazgatóságnak jogában áll kiválasztani vagy leszállítani aláírásokat, amelyeket felajánlanak, valamint a kibocsátás összegét egy milliónál többen vagy kevesebben állapítani meg.

I. Igazgatóság: Elnök: Andreiu Pora Cluj, a tanítók háza ügyvezető igazgatója. Alelnökök: Traian Suteu igazgató tanító Sămbăte de Jos, elnöke az Asociația generală a invătătorilor din Transilvânia-nak. Petru Bura, isk. tanfelügyelő Cluj. Titkár: Jacob Boieru a Tanítók háza intézője Cluj. Dumitru Hancu iskolai igazgató, Cluj. Dr. Gheorghe Vilt Cojocna megye isk. tanfelügyelője. Joan Mango tanfelügyelő Zalău. Gheorghe Stelea isk. igazgató Cluj. Anton Domide tanár Cluj. Gheorghe B. Boieru középisk. igazgató Ocnele Muresului. Mihail Hurducaci tanár Cluj.

II. Felügyelő bizottság: Gavril Almasian tanító Cluj, az Asociația generală a invătătorilor din Transilvania, vezértitkára. Enea Ramontian tanár Cluj. Joachim Popp tanító Feneșul-sasesc Patrachie Ramneantu

tanító Timişoara. Ilarie Beian segédtanfelügyelő Satu-Mare.

Részvényaláírás IV

a »Banca Invatatorilor« Részvénytársaságnál Cluj.

Alulírottak a csatolt felhívás alapján aláírjuk és kifogjuk fizetni a nevünk irányában megjelölt részvények értékét.

Folyószám	A részvényesek kereszt- és vezeték neve (Sajátkezű aláírás olvashatóan, az írást nem tudók ujjlenyomatot tesznek, azon két személy előtt, kik mint tanúk írják alá)	Lathely utolsó posta és magye	As aláírt részvénynek a száma	Fizetett régi részvényekkel + 28 let az alapokból azoknak száma	Készpénzben fizetett
		a részvények számjára	mint kibocsátási költség	száma	száma
		Le:	Le:	Le:	Jegyvet

Lévita ügy.

Miután a Tanítók Lapja ama nem remélt kitüntetésben részesített, hogy a lévita ügyvel kapcsolatosan szerény személyemmel is foglalkozott, legyen szabad e pár sornak helyet kérnem.

1. Igenis fenntartom, hogy a lévítai kurzus rendezésének módja, ideje és szükségességének számbavétele kritikára szorult. S hogy a kritikának igaza volt, azt a lévítai tanfolyam jövőbeli rendezése bizonyítani fogja.

2. S ha már megtörtént, megmondottuk róla a véleményünket és szent a béke. Mert magam is vallom, hogy azért a lévita is ember, sőt nagyhatalom. Igenis vallom, hogy a tanítói nyomort nem a több munka, hanem a több kenyér szünteti meg. Igenis vallom, hogy nem a talár, de a »többet használók másnak« elve döntő a tekintély kérdésében. Igenis vallom, hogy merész és egészséget őrítő vállalkozás a kitanításnak szerepe. Kérem tehát a duzzadó önértéket, ne vállalkozzék az én kioktatásomra, hanem aki Balázs kánoknak, munka becsmérőnek és a többinek vél, forduljon bizalommal saját kollegájához a márkodi ref. tanítóhoz, hogy nyerjen világosságot.

Márkod,

Fosztó György.

* * *

A lévita ügynek ebben az értelemben, formában és mederben való tárgyalását, vitatását, egészséges, helytálló eljárásnak tartjuk. Örülünk rendkívül, hogy az ügyet felkavaró előadó tiszteletes ezen belátásra jutott, a melyet fenti soraiban, mindnyájunk megnyugvására, kifejez. Vajha a többi erőszakosan hajtott és tartott kérdésekben is, főképpen a vezérlő urakkal, ilyen megoldás elé juthatnánk, hogy béke és őszinte meggyezés legyen magyarlakta községeinkben, s ne a késhegyig menő harcok és ellenségeskedések uralják a helyzetünket. Akik indították és tartják, gondolkozhatnának e felett. Mindenki már egész torkig lakott az esetenkedésekkel és az oknélküli, — s csak az önzést visszatükröző — akarnokságokkal és céltalan erőlködésekkel, amelyekkel napról-napra rontják, a magyar oktatás ügynek kialakulási lehetőségeit. Ne a vakremények, de az élet szigorú diktátumai legyenek cselekvé-

seinkben az irányító elvek, ezek megismerésére pedig, szigorúan kötelezve van az, aki tömegek irányítására és vezetésére vállalkozott. Előre nézést, helyzei megismerést várunk.

Szerk.

A tanterv magyar fordítása.

X.

3. Matematika.

A) Számtan.

Célja: A számtan tanításnak célja a népiskolában, hogy a növendéket bevezesse a számok fogalmába és azok vonatkozásába, amennyiben azok a mindennapi életben előfordulnak, hogy képessé tegyék megfejteni úgy fejből, mint írásban a számtani feladatokat továbbá, hogy fejlessze és élesítse a logikus gondolkodást.

A számtan anyaga magába foglalja a gyakorlati szükségletek keretében a 4 (négy) alapműveletet egész számokkal és tizedes és közönséges törtszámokkal.

I. osztály.

A számok ismertetése 1—20-ig. A négy alapművelet fejből és írásban. Felfelé és lefelé számolás, a számjegyek használata.

II. osztály.

A számok ismertetése 100-ig. A négy alapművelet fejből és írásban. Különös figyelem fordítassék ebben az osztályban is a fejből számolásra. A számjegyek helyi értéke (apadó fokok). Szorzótábla. A római számjegyeket csak annyiban vesszük fel, amennyiben a gyakorlati szükségletek megkívánják (óra számlapja). A pénzek. A mértékek általánosságban.

III. osztály.

A számok ismertetése 1000-ig. A négy alapművelet írásban, de legyünk figyelemmel a fejből számolásra is. Részletes ismertetése a pénzeknek, valamint a hosszúság — súly, űr, időmértékeknek — (másodperc, perc, óra, nap, hét, hó, év, évszakok) de mindezek gyakorlati példák segítségével eszközöltessenek. A nagyobb mértékeknek átalakítása kisebbekre és megfordítva. Római számjegyek.

Cseplőgép-tulajdonosok Szövetsége. Az erdélyrészi cseplőgép tulajdonosok és gépészek érdekeik védelmére és minden ügyükben egyöntetű eljárás végett, egész Erdélyre kiterjedőleg Szövetségbe tömörültek. Az alakuló ülést Marosvásárhelyen tartották és elnöke Zsigmond Samu lett. Az életrevaló példát a teit zsák tulajdonosai is mutatják.

HIREK.

Földrajz könyv. A népiskola III. és IV. oszt. számára Földrajzi Előismeretek és Hazánk Földrajza cím alatt tankönyvet állítottak össze: Petru Coroiu, Josif Tripon segédtanfelügyelők és Teodor Domocos igazgató-tanító Nagyvárad. Engedélyezési szám: 942—1922. VI. Ára: 5 50 L. Külön román és külön magyar nyelvű kiadásban jelent meg: «Librăria Românească» S. A. Oradea-Mare — Nagyvárad kiadásában. E mű ugyszólva első tankönyv a megnagyobbodott Románia népiskolai földrajzi ismertetésére. Megismerésre és tankönyvül való bevezetésre ajánljuk kartársainknak.

Krizbai György nevére szóló nostrifikáló »Certificat« tévedésből a csikmegyei tanfelügyelőséghez került, tulajdonosa közölte nevezett hivattalal címét, hogy okmánya továbbítható legyen.

Felkezeseti tanítók államségélye ügyében az országgyűlés megnyitása után Bukarestben tanácskozásra jöttek össze: gr. Majláth Gusztáv erdélyi róm. katolikus püspök, Nagy Károly ref. püspök, Kovács Kálmán unitár. püspöki megbízott dr. Bernády György ellenzéki magyar képviselő és Páll István ellenzéki magyar szenátor. A kormánypárti magyar képviselők az államségélyt keresők szerint nem képviselik a magyarság ügyét, s féltik hogy megtalálják adni az illetékes tényezők, ha ők is ebben az ügyben a tárgyalásban résztvesznek és eljárnak s akkor ehhez a pénzhez odium fűződik. Talán ezért nem hívták meg őket a tárgyalásra. A kormány részéről dr. Anghelescu cultur miniszter és Zigre Miklós erdélyi miniszter vettek részt a tanácskozásokon, s végeredményében abban állapodtak meg, hogy április folyamán ismét összejönnek Bukarestben s akkor fognak megállapodásra jutni; vagyis később fognak ebben dönteni. Hogy minő anyagi eredménnyel, nem tudjuk elképzelni, mert az új költségvetés tervezet a múlt évi alapon áll, abban pedig államségély és tanítói nyugdíj ellátás nem volt felvéve. De bizunk, hátha mégis valahogyan sikerül, bár kevés a reményünk, mert a mi vezető magyarjainknak fő a politikai álláspont: az elv, s csak ezután következőleg, messze elmaradólág, mint alsóbbrendű, annyi magyar felkezeseti tanító élhetése. Egyszer már lehetne másképp is.

A Hazai Alkotmánytan cím alatt Dr. Gh. Joanevici subdirector Cluj, Str. Stoaescu 12. az elemi népiskola V—VI. osztálya számára értékes tankönyvet írt és adott ki. Engedélyezve 36781—1921. m. sz. a. Ára 6 Leu. A könyv I-ső részében az V-ik osztály anyaga, a II. részében a VI-ik oszt. tudnivalója van feldolgozva. Az előbbinél mellékletek: Románia politikai térképe; az utóbbinál a király, királyné, trónörökös és neje arcképei és a román állam címere. E könyvet áttanulmányozva, megállapíthatjuk, hogy röviden és tömören mindazt adja, amit a Tanterv tudnivalóképen az alkotmánytanból előír. Nyelvezete jó, stílusa gördülékeny s így a magyar nyelvű iskolák növendékei köny-

nyen tanulhatják e tankönyv alapján a hazai alkotmánytan tudnivalóit. Bevezetésre ajánljuk.

Felémelték a postai díjszabást. Április 1-ével, belföldi forgalomban a postai díjszabást az alábbiak szerint állapították meg: Egyszerű levél 20 grammig és levelező lap portója: 50 bani és 10 bani segélybélyeg; ajánlási díj 2 L. Nyomtatványok díja 50 gr.-ig 50 bani, erre segély bélyeg nem kell. Áruminta 100 grmmig 1 L. de csak 550 gr.-ig küldhető és minden további 50 gr. után 50 bani. Hirlapok bélyeg díja: 5 bani. Csomag díja kilónként: 3 L. szállítólevél: 80 bani. Alánfott leveleket és csomagokat 10.000 Leu összeg erejéig utánvétellel is fel lehet adni, ezért 3 Leu pótdíj fizetendő. Poste restante után 2 L. pótdíj szedetik. Postautalványok díja: az úrlap ára 1 L. és 1 utalványon 10.000 Leuig lehet küldeni, 25 L.-ig 50 bani, 50 L.-ig 1 L., 75 leuig 1.50 L., 100 leuig 2 L. és minden további megkezdett száz után 1 L., s így 1000 L. után 11 L. a további mindenik megkezdett ezer után pedig 5 L. Vasár- és ünnepnapon ajánlott levelek, pénzes utalványok és csomagok után még külön 2 L. pótdíj fizetendő. Táviratok díja: 10 szögig 5 L. azon felül minden szó 50 bani, távirati úrlap 25 bani, rá segélybélyeg 25 bani. Távirati utalvány: a rendes távirati díj és a megfelelő postautalvány díja egybevéve és ezekhez még 10 L. pótdíj. Telefon beszélgetés: helyben 2 L., a vármegyében levő helységekkel 5 L. három percnként; 8 L. a szomszédos vármegyékbe és 10 L. a messzebb eső helységekkel való beszélgetés díja. Külföldre szóló tarifa ezuttal nem változott.

Sürgetés. Új negyedév elején vagyunk, kérjük az előfizetéseknak, főképen a hátrálékoknak, sürgős beküldését.

Károly király meghalt. Magyarország detronizált uralkodója: Károly király az afrikai Madeira portugál sziget főhelyén: Funchalban spanyol náthában, illetőleg az ebből keletkezett kétoldali tüdőgyulladásban meghalt. Mindössze 34 éves volt; két évi viharos időbeni uralkodása és 3 évi száműzetésben töltött gyötrődése az erőtlen fiatal embert is megviselték és a nehéz kórság sirba döntötte. Holtestét valószínűleg hazahozták

Tanfolyam utiszámlák kiutalása érdekében némi intézkedést tett a miniszterium. A kimutatás kapcsán betérjesztett utiszámlákat azzal küldötték vissza, hogy az egyes utiszámlákat — igazolásul annak, miszerint az illető a tanfolyamon részt vett — a tanfelügyelő írja alá és terjessze be a miniszteriumhoz. Ha nem is az az utalványt, de az utalványozást kilátásba helyező intézkedést legalább megnyertük. Ez is egy lépés kiadásaink visszatérítésére. Talán gyorsabb tempóban fog ezután a kiutalás haladni.

Hivatalos tanítóegyesületi értekezletek, mint illetékes helyről értesülünk, a tavasz folyamán nem fognak megtartatni. Az új tanév beállta utánra, őszire halasztották. Így mindenik vármegye tanítószága megtarthatja ottól függetlenül, a rendes tanítóegyesületi üléseit.

Aroképes igazolványi pótbjegyek illesztetnek be az állami tanítók feleségei félárú-jegy váltására szóló arképes igazolványaik lapjai közé. Ezen, már előbb beadott igazolványok kiállítása díjába, mindenik érdekelt fél egy leut tartozik a tanfeltügyelői hivatalban fizetni. Az udvm. tanf. sürgeti ezen összegek beküldését.

Halálosás. Kelemen Lajos homoródkarácsonfalvi áll. isk. tanító 43 ik évi szolgálata idejében márc. hó 18-án rövid szenvedés után elhalt. Egy munkás, övéért áldozatrakész tevékeny tanító fejezte be földi küzdelmeit, s hagyta árván gyermekeit; özvegyen hűséges élettársát; s gondozó nevelő nélkül tanítványai seregét.

Péter Etelka peteki áll. tanítónő márc. 23. Réty háromszékmegyei községben szülőinek testvéreinek körében hunyt el, hosszas szenvedés után. Kilenc évig működött a tanítói pályán odaadással, hivatása iránti nemes ambícióval s ugyiszolva az élet kezdetén törte le a kérlelhetetlen halál, s ragadta el derék kartársnőnket közülünk. Nyugodjanak csendesen! Emléküket őrizni fogjuk!

Magyar színészet megmentése. Ünnepi lelkesedéssel emelünk kalapot dr. Janovics Jenő a csatolt területek magyar színészegyesületének mély belátású elnöke előtt, midőn nem törődve a minden cselekvésekre bekövetkező előítéletekkel, a végveszedelem előtt álló magyar színészetet és annak hatalmas munkásserege existenciáját megmentette. Tárgyalásokat vett fel a Romániai színészek Szindikátusával és a szép-művészetek miniszterével s mindenre kiterjedő fejtegetései alapján márc. 17-én közös jegyzőkönyvbe foglalva dokumentálták, hogy Erdély és Bánság Színész-tanácsa a Romániai Drámai és Énekes Művészek Szindikátusával hivatásuk megvédése és egységes erővel való építése érdekében közös kapcsolatot, szövetséget létesítettek. A több pontból álló megállapodás közül kiemeljük az alábbiakat: «5. Mindkét szakmai egyesület választmányai vagy közgyűlései ratifikálják az egységesítést. A magyar tagok ettől kezdve a szindikátusi alapszabályokban megszabott jogok és köteleességekkel ruháztatnak fel. Ettől az időponttól kezdve a kolozsvári magyar egyesület az alapszabályok értelmében a szindikátus szakosztályává válik.» «6. Mi a szindikátus delegátusai a mennél szorosabb testvériesség céljából kívánjuk, hogy a szindikátus központi választmányában a magyar drámai és énekes művészek képviselője végezzék egy, a szakosztály által választott, állandó kiküldött szerepeltetést.» A nagy jelentőségű fuzióról a tudósítás többek között ezeket mondja: a magyar színészek a legnagyobb megilletődés hangján számoltak be arról a testvéri kollegialis szeretetről, a mellyel bukaresti kollegáik fogadták. Az ilyen közeledések azok, amelyek minden politikai mesterkedés ellenére is megfogják hozni ebben az országban a produktív szellemességek harmóniáját. Ezen nagy jelentőségű kultur eseményről megemlékezve kérdezzük, miért kell éppen a népoktatásnak a politika gyötrő és állandóan örlő malmában sorvadnia és azok szellemi proletárjainak a végsőkig huznia a szenvedések igáját. Hisszük azonban, hogy

az ugyanezen módon bevezetett fuzionális tárgyalások alapján, Erdély-Bánság összes tanítói is szövetkeznek, s ezen Szövetség érvényt fog szerezni a Magyar Szakosztály memoranduma pontozatainak a bukaresti kormány előtt s népoktatásunk vajdó kérdése még ez év folyamán megoldás elé jut. A színészek ezen elhatározó cselekvése, szolgáljon mindnyájunknak utmutatóul, hogy ne az itt élő fajok küzdjenek egymás ellen, de az összes kulturmunkások egyesüljenek a kultúra helyes építésében.

Szerkesztői üzenetek.

50 bani postabélyeg és 10 b. segélybélyeg ragasztandó minden levélre és levelezőlapra. Kérjük, hogy ezt méltassa nagy figyelemre mindenik levelezőnk.

M. E. Drenkova. Az állami tanítók fizetésének megállapítását 1921 nov. 1-től kezdődőleg a T. L. múlt évi 2 ik számában közölt mérték szerint a kolozsvári kultur reszort. 1116—1921. em. sz. a. rendelte el. Mi nekünk fizetés ügyben ez a hiv. szám az irányadó.

K. J. Marosludas. A felekezeti tanítók fizetésének mértékét a T. L. ez évi 2 ik számában, Consilint Dirigent 20300—1919. sz. rendelet alapján közöltük. Annál nagyobb fizetést hivatalos kényszer útján semmi szín alatt nem lehet sem megállapítani, sem követelni. Az állami tanítókéhoz hasonló fizetést az iskola fenntartó önként megszavazhat, természetesen, ha van miből fizesse is; ez iránt adjon be kérvényt a fenntartó testület előljáráshoz; esetleg megadhatják, hiszen volt rá eset, hogy felekezeti tanítóknak a fenntartójuk még többet adott, mint, amennyit a törvény előírt, csak a többlet fizetést a nyugdíjba nem számíthatták be, nyugdíj ellátási alapul.

V. D. Görgényzentimre. A 2-ik negyedévre szóló előfizetésed küldését köszönöm. Soraidban írod: »Tisztelek, becsüllek, ezt megkívánom mindenik tanítótól, mert a ki nem így tesz, érdemtelen, hogy kartársak között éljen. Épen egy esztendeig lenne mit írjak az egyházak és egyes felekezeti tanítók működéséről.« E néhány sor teljesen igazolja, hogy az egyházakat és felekezeti tanítókat nem mi bánjuk és hozzuk kellemetlen helyzetbe, de mi szenvedünk minden keserűséget, amelyet számukra a szervezetek, alakulatok, a vezérlő bizottságok és vidéki exponenseik előkészítenek és exportálnak mindenfelé.

N. S. Havadtó. »Kis-Küküllőmenti Tanítói Dalkör« ujrászervezéséről küldött copir papírral sokszorosított tudósításának alig felét tudom elolvasni. A szedő lehet annyit sem fog kiolvasni. Kicsiny dolgokat különben felesleges nagy páthosszal felékesített dictionnal előadni, nevetségessé válik néha ez ember. Tudósítást mindenik lap részére eredetiben és olvasható írással küldjön. Ezt veszik szívesen, különösen, ha az rövid, tömör és a tárgyhoz tartozó fogalmazással van megírva.

F. Gy. Márkod. Küzdelmünk, ellenkező álláspontunk kifejezése senkivel szemben nem személyi momentumok alapján áll. Mindenkit a maga értéke szerint nagybecsülünk, az itt való élhetésünket elősegítő álláspontokat támogatjuk, de felemeljük tiltakozó szavunkat mindenkivel szemben, a ki a való élet követelményeitől eltekintve, mások gyöngítésére, elerőtlenítésére törekedve akar magának és karának suprematiát biztosítani. Egyébképen szívélyes üdvözet.